

C/2024/882

6.2.2024

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets henstilling om udvikling af rammebetingelser for den sociale økonomi

(COM(2023) 316 final — 2023/0179 (NLE))

(C/2024/882)

Ordfører: **Giuseppe GUERINI**

Medordfører: **Carole DESIANO**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 18.7.2023
Retsgrundlag	Artikel 292, 149 og 153, litra h) og j), i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget i sektionen	3.10.2023
Vedtaget på plenarforsamlingen	25.10.2023
Plenarforsamling nr.	582
Resultat af afstemningen	214/2/3
(for/imod/hverken for eller imod)	

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) bifalder og støtter på alle punkter Kommissionens forslag til henstilling til medlemsstaterne om at støtte de nationale socialøkonomiske økosystemer. Udvalget foreslår, at Rådet godkender henstillingen hurtigst muligt, så den kan gennemføres fuldt ud i medlemsstaterne.

1.2. EØSU anbefaler, at Kommissionen og medlemsstaterne anvender de nationale statistiske kontorers og Eurostats ekspertise til at oprette en officiel og regelmæssigt ajourført database over størrelsen og fordelingen af enhederne i den sociale økonomi.

1.3. EØSU minder om, at det er nødvendigt at medtage studiet af den sociale økonomi i uddannelses- og videreuddannelsesprogrammer på alle niveauer, og opfordrer til, at der træffes foranstaltninger til at udvikle nationale kompetencecentre for uddannelse i den sociale økonomi i EU's medlemsstater.

1.4. I betragtning af den rolle, som socialøkonomiske enheder spiller i den europæiske økonomi ved at bidrage til skabelsen af ca. 8 % af BNP og 13 millioner arbejdspladser, foreslår EØSU, at der i henstillingen til medlemsstaterne tages hensyn til bestemmelserne i EU's industristrategi vedrørende økosystemet for nærøkonomi og social økonomi ved at opfordre medlemsstaterne til at inddrage socialøkonomien i industripolitikkerne på nationalt og regionalt plan.

1.5. EØSU mener, at den sociale dialog er et grundlæggende element i den europæiske politik og opfordrer i betragtning af de socialøkonomiske virksomheders betydning for beskæftigelsen medlemsstaterne og Kommissionen til at anerkende de økonomiske og sociale organisationers rolle i den sociale dialog.

1.6. I betragtning af den øgede beskæftigelse i socialøkonomiske enheder anbefaler EØSU, at alle arbejdstagere i sektoren beskyttes af kollektive overenskomster, der er undertegnet af fagforeninger, og ser derfor gerne, at organisationer, som repræsenterer den sociale økonomi, i stigende grad knyttes til den sociale dialog.

1.7. EØSU minder om bestemmelserne i handlingsplanen for den sociale økonomi og opfordrer til, at der vedtages socialt ansvarlige og innovative løsninger inden for offentlige indkøb med henblik på at fjerne hindringer, der gør det vanskeligt for socialøkonomiske virksomheder at deltage i markedet for offentlige indkøb, og anbefaler, at der indføres kriterier for belønning af sociale virkninger og kriterier for territorial nærhed.

1.8. I betragtning af den stigende betydning af at måle socialøkonomiske virksomheders virkninger anbefaler EØSU, at Kommissionen og medlemsstaterne træffer støtteforanstaltninger for at give socialøkonomiske enheder mulighed for at udstyre sig med egnede værktøjer til måling af deres sociale effekt. Et effektivt system til måling af sociale virkninger kan være et værdifuldt redskab til en bedre vurdering af de socialøkonomiske virksomheders konkurrencemæssige indflydelse.

1.9. For at forbedre samarbejdet mellem **lokale og regionale myndigheder samt socialøkonomiske aktører og virksomheder** foreslår EØSU, at der indføres specifikke foranstaltninger for at vejlede og støtte de offentlige forvaltninger i at erhverve værktøjer til at fremme udviklingen af den sociale økonomi, navnlig gennem deres deltagelse i forvaltningen af tjenesteydelser af almen interesse.

1.10. EØSU anbefaler, at EU-institutionerne og medlemsstaterne fremmer indførelsen af skattesystemer til støtte for den sociale økonomi ved at forenkle de administrative krav og overveje at indføre passende skatteforanstaltninger, der anerkender deres almennyttige funktion og evne til at forfølge mål af fælles interesse, som bør anerkendes i skattelovgivning.

2. Generelle bemærkninger

2.1. EØSU glæder sig over Kommissionens henstilling om indførelse af rammebetingelser for den sociale økonomi, som blev bebudet i handlingsplanen for den sociale økonomi, der blev offentliggjort i december 2021. I overensstemmelse med principperne i den europæiske søjle for sociale rettigheder er formålet med denne henstilling at fremme adgangen til arbejdsmarkedet og den sociale inklusion ved at vejlede medlemsstaterne i at fremme politiske og lovgivningsmæssige rammer for den sociale økonomi og/eller foranstaltninger, der letter dens udvikling. Det vil derfor være ønskeligt, at målene i denne henstilling medtages i processen for det europæiske semester.

2.2. Forslaget til henstilling har til formål at stimulere en retfærdig og bæredygtig økonomisk og industriel udvikling og bidrage til territorial samhørighed i alle medlemsstater samt at fremme væksten i det økonomiske demokrati ved at fremme en solidaritetskultur. Den sociale økonomi er en solidarisk økonomi med en driftsform og økonomisk udvikling, der er tilpasset alle områder af menneskelig aktivitet. Den sociale økonomi kan også medvirke til at give svar på de yngre generationers spørgsmål om arbejdets betydning.

2.3. Begrebsrammen for den sociale økonomi i henstillingen har den positive fordel, at den giver medlemsstaterne en nyttig referenceramme, der kan deles. Den er i tråd med resolutionen om anstændigt arbejde og den sociale og solidariske økonomi, som blev udarbejdet på Den Internationale Arbejdsorganisations (ILO) 110. internationale arbejdskonference, henstillingen fra Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling (OECD) om den sociale og solidariske økonomi og social innovation og FN's resolution om fremme af den sociale og solidariske økonomi med henblik på bæredygtig udvikling. Den sociale økonomi bidrager til opfyldelsen af de fleste af verdensmålene for bæredygtig udvikling (SDG) og navnlig til følgende: at afskaffe fattigdom (SDG 1) og sikre anstændige jobs og økonomisk vækst (SDG 8).

2.4. EØSU værdsætter Den Europæiske Unions indsats for at opnå en høj grad af konvergens mellem de vigtigste internationale institutioner. EØSU føler sig fuldt inddraget i disse bestræbelser, idet udvalget gennem adskillige udtalelser har bidraget til at fremme et »diplomati« inden for den sociale økonomi. Det er derfor fortsat vigtigt, at medlemsstaterne forpligter sig til at følge trop. EU bør inddrage den sociale økonomi i de internationale udviklingssamarbejdsstrategier som en form for iværksætteri, der egner sig til at forfølge SDG'erne.

2.5. Virkningen af den sociale økonomi rækker langt ud over beskæftigelse og social inklusion, da mange socialøkonomiske enheder er nøgleaktører i forskellige sektorer af almen interesse, f.eks. socialsikringsordningernes rolle inden for social beskyttelse, fondenes rolle som grundlag for donationskulturen og forvaltning af basale tjenester, foreningers rolle inden for fremme af frivilligt arbejde, beskyttelse af rettigheder, forvaltning af kulturelle aktiviteter, miljøbeskyttelse og immaterielle goder. Den sociale økonomi bør på grund af sin tværgående dimension betragtes som en forbundsfælle til institutionerne, når det drejer sig om at fremme mange politikker såsom gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder, EU's strategi for ligestilling mellem kønnene, fremskyndelse af den digitale og miljømæssige omstilling og støtte til EU's industristrategi.

2.6. EØSU er opmærksom på, at det er udfordrende at håndtere de mange aspekter af socialøkonomien, som påvirker alle aktivitetsområder og næsten samtlige sektorer i økonomien, og finder det derfor vigtigt, at henstillingen vedtages af Rådet og gennemføres i EU's medlemsstater.

2.7. I henstillingen anerkendes socialøkonomiens støttende funktion og centrale rolle i en retfærdig, inklusiv og bæredygtig økonomisk og industriel udvikling samt dens bidrag til territorial samhørighed og fremme af social innovation. Socialøkonomien er en økonomi baseret på solidaritet og samarbejde, hvor der bør skabes lige konkurrencevilkår med traditionelle virksomheder for at kunne reagere på de konkrete sociale og miljømæssige udfordringer, som EU står over for. EØSU mener, at definitionen af socialøkonomiske enheder i punkt 4 i forslaget til henstilling også bør omfatte socialøkonomiske virksomheder, som har de karakteristika, der er beskrevet heri, herunder når de kontraktligt er knyttet til ledelsen og koordineringen af en ledende virksomhed (forudsat at denne virksomhed har de typiske karakteristika for en socialøkonomisk virksomhed), hvor denne virksomhed bl.a. er forpligtet til at bidrage til at støtte og beskytte deres sociale karakteristika og ansvar.

2.8. Medlemsstaterne har forskellige traditioner og anvender forskellig terminologi for de organisationer, der udgør den sociale økonomi. Denne mangfoldighed af udgangspunkter gør det nødvendigt at anvende forskellige tilgange til støtte for den sociale økonomi. EØSU håber, at henstillingens brug af begrebet den sociale økonomi vil bidrage til at øge konvergens mellem landenes nationale retlige rammer.

2.9. I betragtning af de nationale rammers forskelligartethed bør Kommissionen specifikt støtte de medlemsstater, som endnu ikke har indført en national lovgivningsmæssig ramme.

2.10. For at medlemsstaterne kan vedtage og gennemføre henstillingen optimalt, er det nødvendigt at øge kendskabet til den sociale økonomi og dens input, herunder gennem forskning og indsamling af sammenhængende og ajourførte data. I den forbindelse anbefaler EØSU, at Kommissionen indgår i et tæt samarbejde med medlemsstaterne, Eurostat og de socialøkonomiske netværk. Udvalget opfordrer til, at de regelmæssige socialøkonomiske tællinger konsolideres med henblik på at indsamle data og statistikker fra de forskellige medlemsstaters observatorier og sikre deres nøjagtighed og sammenlignelighed for at fremme oprettelsen af et europæisk observatorium for den sociale økonomi.

2.11. EØSU er enig i, at det er nødvendigt at medtage studier af socialøkonomien i uddannelsesprogrammer på alle uddannelses- og videreuddannelsesniveauer, at støtte udviklingen af nationale kompetencecentre for uddannelse i den sociale økonomi og at fremme udbredelsen af læring og iværksætterånd, også i socialøkonomiske virksomheder. Læseplanerne bør altid være præget af åbenhed og give mulighed for at veksle mellem traditionelle og socialøkonomiske virksomheder. I den forbindelse er akademiet for politikker til støtte for unges iværksætteri, der er iværksat af EU og OECD, samt den socialøkonomiske portal to interessante forslag.

2.12. Hvad angår den socialøkonomiske portal, opfordrer EØSU Kommissionen og medlemsstaterne til at supplere og ajourføre de data, der er tilgængelige på portalen, således at de afspejler den faktiske situation i de forskellige lande. Ud over disse initiativer foreslår udvalget, at det overvejes at oprette en europæisk Erasmus-ordning for den sociale økonomi for at fremme kollektivt iværksætteri blandt unge.

2.13. EØSU mener, at det er vigtigt at understrege socialøkonomiens betydning for at lette adgangen til arbejdsmarkedet for dårligt stillede og underrepræsenterede grupper. Socialøkonomiens rolle er imidlertid ikke begrænset til dårligt stillede arbejdstagere. Den bidrager også til at støtte arbejdstagere, hvis beskæftigelsesformer ikke er »klassiske«, ved at fremme kollektivt iværksætteri gennem kooperativer og andre former for socialøkonomiske virksomheder.

2.14. I den europæiske industristrategi, som Kommissionen har offentliggjort, anerkendes for første gang socialøkonomiens særlige karakter, idet den indgår i et af de 14 økosystemer i den europæiske industripolitik. I henstillingen mangler der dog en tilstrækkelig anerkendelse af den produktive og industrielle dimension i socialøkonomien, navnlig som den kommer til udtryk i kooperativerne. I den forbindelse mener EØSU, at der bør lægges større vægt på kooperativernes og de socialøkonomiske virksomheders rolle i industrisektoren, ikke kun i kraft af deres evne til at forsvare beskæftigelsen gennem mekanismer for arbejdstageropkøb, men også fordi de har bidraget til at fremme produktive, effektive og konkurrencedygtige industrivirksomheder med deltagerorienteret styring, som er en inklusiv model, der sikrer en høj grad af omfordeling af den skabte værdi.

2.15. EØSU mener, at socialøkonomisk iværksætteri er et effektivt middel til at fremme selvstændig erhvervsvirksomhed og selvstændigt iværksætteri og bekæmpe uformelt arbejde, samtidig med at den fragmentering og spredning, som nogle gange ledsager visse former for selvstændig virksomhed, undgås. I den forbindelse bør medlemsstaterne fremme social dialog og kollektive overenskomstforhandlinger i socialøkonomiske virksomheder på samme måde som i enhver anden virksomhed for yderligere at forbedre og sikre rimelige arbejdsvilkår for arbejdstagerne, herunder rimelige lønninger, samtidig med at arbejdsmarkedets parterers autonomi respekteres.

2.16. EØSU mener, at det er vigtigt at inddrage socialøkonomiske aktører i den digitale omstilling for at øge adgangen til digitale værktøjer og nye teknologier for alle europæiske borgere og navnlig for dårligt stillede personer, især gennem digitale værktøjer udviklet af eller med frie open source-operatører, primært fordi EU søger at konsolidere en europæisk digital verden baseret på demokratisk deltagelse og et reelt gennemsnitligt ejerskab af data.

3. Forslag til offentlige politikker for socialøkonomien

3.1. EØSU opfordrer medlemsstaterne til at fremme måling af social indvirkning som et nødvendigt redskab til at forbedre den evidensbaserede gode økonomiske praksis. Det bør dog erindres, at det er vigtigt at udforme foranstaltninger og evalueringer i samarbejde med socialøkonomiske aktører for at sikre, at de specifikke kriterier for den sociale økonomi ikke tilsidesættes gennem traditionelle økonomiske modeller, der er udformet til almindelige virksomheder.

3.2. I betragtning af den stigende betydning af at kunne vurdere og måle de sociale virkninger bør medlemsstaterne anerkende de betydelige omkostninger, der er forbundet med at gennemføre passende og officielle konsekvensanalyser og foranstaltninger. Det er derfor vigtigt, at de omkostninger, der bæres af samfundsøkonomiske enheder, anerkendes som en forudsætning for at kunne måle deres virkning. Dette er især tilfældet, når de modtager offentlig støtte, eller når de er ansvarlige for gennemførelsen af interventioner i forbindelse med offentlige indkøb, hvor evalueringsaktiviteter udtrykkeligt skal planlægges og finansieres.

3.3. EØSU bifalder anbefalingerne om statsstøtte og forbindelserne mellem socialøkonomiske enheder, tjenesteydelser af almen interesse og statsstøtteregler, hvilket også fremhæves i udtalelse INT/1016⁽¹⁾. Da deres hovedformål ikke er at maksimere overskuddet til fordeling til investorer, og da overskuddet hovedsageligt geninvesteres i selve aktiviteten, har socialøkonomiske virksomheder faktisk en positiv social indvirkning på beskæftigelse, territorial udvikling og social samhørighed.

3.4. Spørgsmålet om adgang til offentlige indkøb er af afgørende betydning. EØSU understreger betydningen af at skabe innovative kriterier med reel, ikke-markedsmæssig værdi, såsom fælles goder, social merværdi (beskæftigelse, inklusion og integration af sårbare personer), økologi (miljøpåvirkning) og territorial nærhed. Når det gælder offentlige indkøb, har kriterier som »laveste pris« og den manglende opmærksomhed på leverandørernes sociale virkninger indtil videre gjort det vanskeligt for socialøkonomiske virksomheder at deltage i udbud. EØSU værdsætter og anerkender det arbejde, som Kommissionen i de seneste år har gjort for at forbedre direktiverne om offentlige indkøb, men i nogle medlemsstater er gennemførelsen af bestemmelser om f.eks. reserverede kontrakter og sociale klausuler stadig utilfredsstillende.

3.5. EØSU opfordrer til anvendelse af socialt ansvarlige og innovative løsninger i forbindelse med offentlige indkøb. I øjeblikket er kriteriet om »laveste pris« fortsat hovedreglen i mange lande, hvilket lægger et negativt pres på socialøkonomiske aktører og bringer lønninger, arbejdsvilkår og kvaliteten af den leverede tjeneste i fare.

3.6. Da mange aktiviteter i socialøkonomiske institutioner finder sted på det lokale niveau, er det bydende nødvendigt at investere i en løbende forbedring af samarbejdet mellem regionale og kommunale administrationer og socialøkonomiske institutioner. Henstillingen bør derfor også indeholde et særligt afsnit om lokale og decentrale forvaltninger.

4. Adgang til finansiering og skattepolitikker for socialøkonomiske enheder

4.1. I den forbindelse bifalder EØSU Kommissionens arbejdsdokument om de beskatningsrammer, der er vedtaget i forskellige lande for socialøkonomiske enheder, og som gør det muligt at sammenligne de forskellige tilgange. Udvalget opfordrer Kommissionen til at fortsætte dette grundlæggende arbejde ved med henblik på at evaluere virkningerne af støtteforanstaltninger at fremme forskning med en sammenligning af de skattefordele, der indrømmes socialøkonomiske enheder, og de fordele, som de fritagne aktiviteter genererer for de offentlige finanser.

4.2. EØSU understreger betydningen af at sikre, at skattesystemerne støtter den sociale økonomi ved at forenkle de administrative procedurer og overveje passende skatteforanstaltninger, der anerkender socialøkonomiens almenlystige funktion og dens evne til at forfølge mål af fælles interesse, som bør tages i betragtning i forbindelse med beskatning.

4.3. EØSU er klar over, at hovedansvaret for beskatning ligger hos nationalstaterne i et sådant omfang, at alle foranstaltninger, som medlemsstaterne træffer, skal indberettes til Kommissionen for at sikre overensstemmelse med statsstøttereglerne og konkurrencereglerne, men støtter behovet for at anvende forskellige regler for socialøkonomiske aktører i lyset af de mål af almen interesse, de forfølger. Definitionen af skattemæssige foranstaltninger, der kan anerkende socialøkonomiske virksomheders almenlystige funktion, navnlig dem, der leverer tjenesteydelser af almen interesse såsom social bistand, uddannelse og fattigdomsbekæmpelse, bør fokusere på tre hoveddimensioner: i) beskatning af indtægter fra aktiviteterne, ii) reducerede bidrag til lønninger til dårligt stillede arbejdstagere, der er ansat af virksomheder, og iii) moms på sociale og uddannelsesmæssige tjenesteydelser.

4.4. EØSU anerkender, at det er vigtigt for socialøkonomiske virksomheder at drage fordel af skattefritagelser for driftsoverskud, når de geninvesteres for at nå deres lovbestemte mål, og understreger, at disse skattefordele i praksis er en nødvendig foranstaltning for at genskabe fair konkurrence.

⁽¹⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene — Evaluerings af statsstøttereglerne for sundheds- og socialtjenester af almen økonomisk interesse og af forordningen om de minimis-støtte til tjenesteydelser af almen økonomisk interesse (SWD(2022) 388 final) (EUT C 228 af 29.6.2023, s. 155).

4.5. Forslagene i henstillingen, og især de to arbejdsdokumenter om beskatning, bør tages i betragtning af Kommissionen ved gennemførelsen af initiativet »Business in Europe: Framework for Income Taxation (BEFIT)«, som sigter mod at foreslå en fælles lovgivningsmæssig ramme for erhvervsbeskatning i EU med henblik på at tage særligt hensyn til socialøkonomiske virksomheder ved beregning af deres skattegrundlag samt sikre lige vilkår og passende betingelser under hensyntagen til mål af almen interesse.

4.6. EØSU mener, at der bør skabes lige vilkår for adgang til finansiering, hvad enten den er offentlig eller privat, på alle niveauer, og at socialøkonomiske initiativer bør kunne drage fordel af forskellige finansieringskilder, som det er tilfældet for traditionelle virksomheder. Langsigtede investeringer og tålmodig kapital skal derfor fremmes, sådan som EØSU allerede foreslog i sin udtalelse INT/965 ⁽²⁾. Det ville også være nyttigt at indføre specifik støtte i lighed med »støttefaktoren for SMV'er« i kapitalkravsforordningen for at reducere den procentdel af kapitalen, der afsættes til lån til socialøkonomiske enheder.

4.7. EØSU opfordrer til, at henstillingen bliver anledningen til at anerkende den særlige karakter af »biodiversitet« i det europæiske finans- og bankøkosystem og anerkende og værne om den afgørende rolle, som banker, der kan betegnes som socialøkonomiske enheder, spiller på lokalt plan, deres generelle betydning på nationalt plan og den merværdi, som de skaber for lokalsamfundene, såvel som den positive virkning for samfundet som helhed i form af øget kompetence i banksektoren. Andelskreditbanker, andelsbanker og etiske banker spiller i den forbindelse en afgørende rolle for socialøkonomiske enheder og i overensstemmelse med det i EU-traktaterne fastlagte princip om en social markedsøkonomi.

Bruxelles, den 25. oktober 2023.

Oliver RÖPKE

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »innovative finansielle instrumenter i forbindelse med udvikling af virksomheder med social indvirkning« (sonderende udtalelse) (EUT C 194 af 12.5.2022, s. 39).